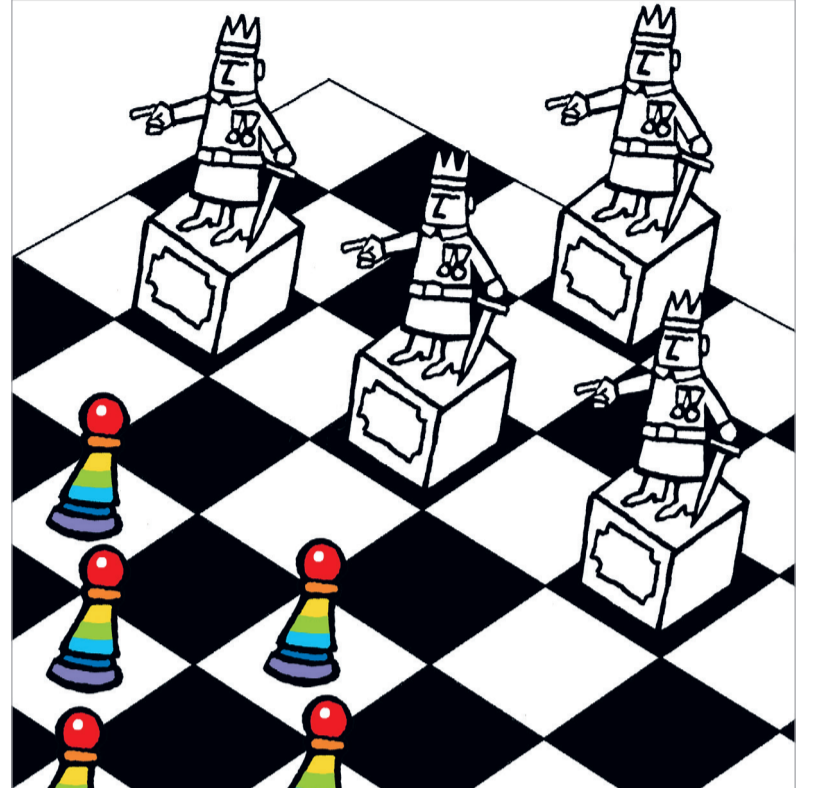

#Cameragate

Het nieuws over slimme camera's leidt tot ophef, petitie en protesten. In een uitgebreide e-mail aan studenten en medewerkers probeert het college van bestuur 'zorgen weg te nemen'. Lukt dat? En klopt de inhoud ook?

3-5

Verhitte discussie over het d-woord Hoort de roep om meer diversiteit bij de huidige tijd of is er sprake van een inquisitie? 'Ik voel de gedachtenpolitie in mijn nek hijgen'

11

Hoe de Poolse regering Holocaust-onderzoekers aanklaagt 'Het is gestoord, maar we gaan door'

8

Voortaan verboden toegang

Opeens zijn pornosites geblokkeerd, merkten Leidse onderzoekers. Waarom? 'Dit is een principiële punt'

**LITERAIR
TALENT
OPGELET**

Wedstrijd Schrijf een kerstverhaal en win **€250** aan boekenbonnen!

kijk op www.mareonline.nl

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week bijles en huiswerkbegeleiding op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 13 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Drie leerlingen. *Nederlands, brugklas. *Nederlands, 2 vmo-tl. *Engels, economie, mbo niveau 2. Biologie, mens en maatschappij, wiskunde, 2 vmo. 8Taal, rekenen, mbD1, entreopleiding. *Engels, organisatiehuiswerk, leren van toetsen, brugklas

mavo. *Wiskunde, brugklas mbo. *Wiskunde, brugklas havo/vwo. *Wiskunde, scheikunde, 6 vwo. **Leiden-Zuid**, 3 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. Onderwijswinkel Arubapad 2 (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@ovwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi- commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter [@weekbladmare](https://twitter.com/weekbladmare)
Instagram [@weekbladmare](https://www.instagram.com/weekbladmare)
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman
a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid, m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers, s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Pim Bakx (stagiair), pimbakx@gmail.com

Medewerkers: Vera Arntzen | Remco Breuker | Omar Ghaly | Maia de Quay | Olaf Leeuwis

Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot | Bandirah | Silas.nl

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort,
Telefoon 023 – 571 47 45
E-mail sales@bureauvanvliet.com
<https://bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad>

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Marije van den Berg | Marijke van Broekhoven | Willem van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emara | Dion Latten | Zoë van Litsenburg | Roel van Niekerk | Frank Rensen | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

NIEUWS

Studenten gaan ingangen blokkeren 'om de vijandige omgeving die de universiteit heeft gecreëerd na te bootsen'

Het nieuws dat de universiteit slimme camera's bij alle ingangen en collegezalen heeft opgehangen heeft tot veel reacties geleid. De Universiteitsraad heeft vragen gesteld en verschillende studenten zijn bezig met protestacties.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN EN MARK REID
FOTO TACO VAN DER EB

'Ik wist niet dat dit speelde', zei Rassoul Coelen van studentenpartij LVS over de scanners maandag in de vergadering van de Universiteitsraad. 'Ik zit in een flink aantal Whatsapp-groepen van verschillende opleidingen en de teneur is overal dat studenten hier erg van zijn geschrokken. Ik vind het heel raar dat we in een artikel in *Mare* moeten vernemen dat dit op deze manier is ingestoken. Dat is echt wel kwalijk.' Maandag stuurde het college van bestuur een uitgebreide mail aan alle medewerkers en studenten met nadere uitleg. Daarin schrijft vice-voorzitter Martijn Ridderbos onder meer dat het privacyniveau van de camera's wordt opgeschroefd. Ook zal de universiteit 'een versnelde externe audit laten uitvoeren, om alle eventuele zorgen over het systeem weg te nemen'. Maar dat heeft de zorgen nog niet doen verdwijnen. 'Het college legt de nadruk op de communicatie die verkeerd is verlopen', reageerde Timothy de Zeeuw (FNV). 'Dat is ook het geval, maar dat is niet het ergste. Er is uitgegaan van de "makkelijkste setting" voor de bedrijfsvoering. In plaats van het uitgaan van het belang van privacy. Wetenschappers en studenten moeten langs ethische commissies als we data van mensen willen gebruiken, maar blijkbaar is dat niet nodig als de universiteit scanners inzet.' 'In de mail die we hebben ontvangen wordt de situatie wel duidelijk uit-

gelegd', zei Floor van Lelyveld van studentenpartij ONS. 'En daar staat in dat het college er spijt van heeft dat het zo is gegaan. Ik wil nog wel graag weten waarom je tijdens de testfase het privacyniveau op 1 zou zetten en niet op 3 (de veiligste, meest anonieme stand, *red.*).' Niko Kontovas van personeelspartij PhDoc maakt zich zorgen over feitelijke onjuistheden in de mail, waar verschillende experts op sociale media over schreven (onder de hashtag #cameragate). 'Het is zorgelijk dat volgens deze specialisten een deel van wat het college schrijft niet klopt. Er moet worden uitgezocht of wat deze deskundigen claimen ook daadwerkelijk hout snijdt en het college moet hierop reageren.' De universiteitsraad spreekt maandag met de directeuren van het UFB en ISSC over de problemen rond de camera's. Ook de functionaris gegevensbescherming Ricardo Catalan is daarbij aanwezig. Die vergadering is niet openbaar, dus *Mare* kan er niet bij aanwezig zijn. Ook buiten de universiteitsraad is veel kritiek te horen. Student international relations Antonia (20) startte een online petitie op het platform change.org, waarin ze eist dat de universiteit de camera's verwijderd. Die is inmiddels al ruim 1500 keer ondertekend. 'Een vriend van me deelde het artikel in een groepschat', zegt ze. 'Ik kon het niet geloven toen ik het voor het eerst las. Niemand had nog van die camera's gehoord, daarom kwam het als een grote schok. Door die camera's voelt het niet meer veilig om op de universiteit te zijn. Met tentamensoftware Proctorio hadden we vorig jaar hetzelfde gevoel. Daar hebben we actie tegen proberen te ondernemen, maar het voelt alsof de universiteit gewoon niet om studenten en onze mening geeft.'

Met de petitie hoopt Antonia te laten zien dat studenten niet tevreden zijn met hoe de universiteit met hun privacy omgaat. 'Als ze naar ons zouden luisteren zouden ze misschien het lekkende dak in het Wijnhavengebouw of de kapotte koffiemachines kunnen repareren, in plaats van al die camera's op te hangen zonder onze instemming.' Met de 1500 handtekeningen is ze tevreden, zegt ze. 'Maar meer is natuurlijk altijd beter.' Er staan nog meer acties op stapel. Student Joris Wiebes is een van de organisatoren van het studentenprotest 'Unsee Us', en roept studenten op om op 7 december van 13 tot 14 uur de ingangen van de universiteitsgebouwen te blokkeren. 'Om de vijandige omgeving die de universiteit heeft gecreëerd na te bootsen', staat op de Facebookpagina. 'Draag een masker, doe een zelftest, en doe mee in onze eis dat de trackers naar beneden gehaald worden.'

> Zie pagina 4 en 5 voor onze factcheck van de mail die het college van bestuur stuurde

Minister wil toegangsbewijs voor campus

Demissionair minister Hugo de Jonge heeft maandag een wetsvoorstel ingediend om coronatoegangsbewijzen in te voeren in het onderwijs. 'Wellicht polsbandjes.'

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN

Met de wetswijziging kan het demissionair kabinet onderwijsinstellingen verplichten om een coronatoegangsbewijs (CTB) in te voeren, als dat nodig is om de besmettingscijfers terug te dringen. De verantwoordelijkheid ligt dan bij het kabinet, en niet bij de instellingen zelf, waardoor ook de medezeggenschap, zoals de universiteitsraad, geen inspraak meer heeft. De medezeggenschap had in de tijdelijk wet op coronatoegangsbewijzen nog wel een vaste rol. Er komt geen 2G-beleid in het onderwijs, benadrukt De Jonge in de toelichting. Studenten kunnen dus ook met een negatieve test fysiek onderwijs volgen. De instellingen moeten wel toegankelijkheid waarborgen: dus toegang tot gratis testlocaties, maar ook tot online onderwijs als studenten zich niet willen laten vaccineren of testen. Die groep studenten mogen niet fysiek op de universiteit komen, maar hebben nog steeds recht op onderwijs, dus moeten instellingen een alternatief online traject bieden.

Uitgezonderd zijn studenten die vanwege medische redenen geen toegangsbewijs kunnen krijgen. 'De groep studenten die zich om medische redenen niet kan laten vaccineren of testen is naar verwachting klein en instellingen hebben aangegeven dat er voor deze studenten zal worden gekeken naar een individuele oplossing', schrijft De Jonge. Tentamens, examens en het begeleiden van kwetsbare studenten vormen ook een uitzondering, op voorwaarde dat instellingen er alles aan doen om besmettingsgevaar te verkleinen: 'Daarbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld het beperken van het aantal aanwezigen, het gebruik maken van de veilige afstand of het verplichte gebruik van mondkapjes in bijvoorbeeld praktijksituaties.'

Uitgezonderd zijn studenten die vanwege medische redenen geen toegangsbewijs kunnen krijgen. 'De groep studenten die zich om medische redenen niet kan laten vaccineren of testen is naar verwachting klein en instellingen hebben aangegeven dat er voor deze studenten zal worden gekeken naar een individuele oplossing', schrijft De Jonge. Tentamens, examens en het begeleiden van kwetsbare studenten vormen ook een uitzondering, op voorwaarde dat instellingen er alles aan doen om besmettingsgevaar te verkleinen: 'Daarbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld het beperken van het aantal aanwezigen, het gebruik maken van de veilige afstand of het verplichte gebruik van mondkapjes in bijvoorbeeld praktijksituaties.'

Universiteitsraad voelt zich buitenspel gezet

Het wetsvoorstel kwam maandag ook ter sprake in de Universiteitsraad. Hoewel er 'voor de zomer een motie was aangenomen door de Tweede Kamer dat er medezeggenschap mee zou kunnen praten op instellingsniveau', aldus voorzitter Charlotte de Roon, worden de universiteiten nu 'inderdaad buitenspel gezet'. Hoewel de meeste raadsleden zich voor het CTB uitspreken en geen andere mogelijkheden meer zien, had Joanne Sloof (studentenpartij CSL) kanttekeningen. Volgens haar zijn er 'vooral veel studenten die zich om medische redenen niet laten vaccineren, en dus geen toegang meer zouden hebben tot onderwijs'. Daarnaast brengt het testen ontzettend veel tijd en kosten met zich mee, benadrukt Maaike van Naerssen (personeelspartij FNV). 'Het is inderdaad een zware afweging', zegt FNV-lid Remco Breuker, maar 'de gezondheid van

Onderwijskoepels zien flinke beren op de weg. Om studenten te kunnen controleren, moet er een infrastructuur komen die de meeste instellingen niet hebben. Bovendien is er extra personeel voor nodig, terwijl de arbeidsmarkt erg krap is. 'De regeldruk rond toegangscontrole zal zeer hoog zijn voor onderwijsinstellingen', erkent De Jonge. 'Wanneer studenten gecontroleerd dienen te worden op een CTB of uitzonderingsgrond, zal het opzetten en bemensen van een grootschalige controle- en bevolkingsstructuur nodig zijn. Op bijna alle instellingen is een dergelijke structuur niet aanwezig, vandaar dat naast de verwachte regeldruk ook de financiële last bij instellingen hoog is.'

Het gaat om 'aanzienlijke studentenstromen', schrijft hij. Hij suggereert dat in sommige gevallen een polsbandjes-systeem kan werken. 'Bij campusomgevingen kan de toegangscontrole schaalvoordelen opleveren, in de vorm van polsbandjes-systemen waarmee ervaring is opgedaan in andere sectoren. Echter is in alle gevallen een aanzienlijke controle-infrastructuur en -bemensing nodig.'

Daarnaast moet voor degenen zonder toegangsbewijs kwalitatief online onderwijs komen. 'Onderwijsinstellingen zullen naar verwachting in zekere mate toegerust zijn om naast fysiek onderwijs een hybride of digitale vorm aan te bieden voor studenten die geen CTB kunnen overleggen. Toch zal dit niet op alle plekken direct voor handen of praktisch mogelijk zijn. Om een basiskwaliteit aan onderwijs te kunnen bieden, zullen instellingen daarom aanvullende maatregelen moeten treffen, zoals het inrichten van audiovisuele voorzieningen.'

De uitvoeringskosten komen volgens eerste berekeningen neer op 10 tot 20 miljoen euro eenmalig, en daarna 12 tot 33 miljoen euro per week. Het ministerie denkt na over een financiële bijdrage. 'Deze overweging wordt in de vormgeving van de ministeriële regeling meegenomen.' Het wetsvoorstel wordt binnenkort in de Tweede Kamer besproken. En uiteraard is het de vraag welke nieuwe coronamaatregelen er voor het hoger onderwijs gaan gelden, vrijdag in de vervroegde persconferentie.

LAMME LEIDSE MEMES

De factcheck van een geruststellende mail

Naar aanleiding van het nieuws over de ‘classroom scanners’ stuurde het college van bestuur een uitgebreide mail naar alle studenten en medewerkers. Maar klopt de inhoud ook?

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN EN MARK REID
FOTO TACO VAN DER EB

‘We kunnen ons voorstellen dat jullie vragen hebben’, mailde vice-voorzitter Martijn Ridderbos maandag, mede namen collegevoorzitter Annetje Ottow en rector Hester Bijl. ‘Er is onrust (...) en dat begrijpen wij. We willen in deze mail antwoord geven op vragen die er leven en hiermee hopelijk zorgen wegnemen.’ De aanleiding was een artikel van *Mare* over de privacy- en beveiligingsrisico's van de slimme camera's – ‘classroom scanners’ volgens het college – die bij alle ingangen van universitaire gebouwen en collegezalen bleken te hangen, zonder dat studenten en medewerkers daarvan op de hoogte waren gebracht. De mail behoeft een factcheck. Een paar stellingen druisen namelijk in tegen de bevindingen van *Mare*. Ook andere beweringen blijken bij nader inzien niet te kloppen.

1. ‘Alle scanners bevinden zich in het beveiligde netwerk.’

Volgens de universiteit kwam het door ‘een menselijke fout’ dat ‘twee’ van de 371* camera's via het openbare internet - de eerste hit op Google voor wie zocht - waren te vinden. Een informaticastudent, die na het lezen van het artikel een korte scan uitvoerde, vond minstens drie camera's die maandag nog openbaar benaderbaar waren, terwijl dit volgens de universiteit niet meer mogelijk was. Hij heeft het UFB geïnformeerd, en die heeft de camera's afgeschermd. Verder schrijft het college overigens dat ‘de universiteit kortgeleden heeft vastgesteld’ dat de camera's zo bereikbaar waren. *Mare* heeft het beveiligingsrisico een week voor publicatie van het artikel gemeld, waarop de ICT-afdeling direct handelde. De woordvoering ontkende vlak voor publicatie van het artikel, bijna een week na de melding, dat de universiteit iets wist over de risico's. ‘Dit is niet bekend bij de universiteit en er is bij ons geen melding gemaakt dat de inlogpagina's van de scanners te vinden of te bereiken zouden zijn via Google.’

* Het eerder genoemde aantal van 350 was kennelijk naar beneden afgerond.

2. ‘De scanners van de universiteit hebben altijd op niveau 1 gestaan en daardoor is gegarandeerd dat niemand herkenbaar in beeld is geweest.’

Uit de gegevens uit augustus 2021, die *Mare* in handen heeft, blijkt dat op dat moment minstens één camera op privacy-niveau 0 ingesteld stond. Dat is het laagste niveau, waarop gebruikers live videobeeld en analyses over onder andere leeftijd, lengte, en geslacht kunnen zien, wat mogelijk in strijd is met privacywetgeving. Er zijn toen wel degelijk mensen in beeld geweest.

3. ‘Inmiddels is uitvoerig getest met privacyniveau 3, het hoogste niveau, waarmee wel geteld wordt maar niets te zien is.’

Omdat sommige camera's na het versturen van de mail nog via openbaar internet benaderbaar waren heeft *Mare* kunnen bevestigen dat die camera's op niveau 3 zijn ingesteld. In de html van de pagina's staat <ns5:privacy-mode>3</ns5:privacy-mode>. Ook is te zien dat het gehashte wachtwoord nog onveranderd is sinds de melding van het beveiligingsrisico vorige week.

Informatie over classroom scanners / Information on classroom scanners

Universiteit Leiden <noreply@leidenuniv.nl>
Reply-To: noreply@leidenuniv.nl
To: noreply@leidenuniv.nl

Mon, Nov 22, 2021 at 12:31 PM

Beste medewerkers en studenten,

We kunnen ons voorstellen dat jullie vragen hebben naar aanleiding van de artikelen in *Mare* en het Leidsch Dagblad van afgelopen week over de nieuwe classroom scanners van de universiteit, die sinds de start van dit collegejaar zijn opgehangen in gebouwen en collegezalen. Er is onrust over gerezen en dat begrijpen wij. We willen in deze mail antwoord geven op vragen die er leven en hiermee hopelijk zorgen wegnemen.

Wat zijn classroom scanners en waarom hangen ze in universitaire gebouwen?

In het coronajaar 2020 heeft de universiteit een telysteme met scanners in gebruik genomen om de aanwezigheid van studenten en medewerkers in alle universitaire gebouwen te kunnen meten. Tijdens de coronapandemie is dit waardevolle informatie gebleken. Hiermee konden we (en kunnen we nog steeds) monitoren hoeveel mensen op elke locatie aanwezig zijn en kan de universiteit nagaan of we voldoen aan de regelmatig veranderende coronamaatregelen van de overheid die moeten voorzien in een optimale veiligheid voor studenten en medewerkers. Er zijn vorig jaar circa 80 telystemen (scanners) geïnstalleerd bij de in- en uitgangen van universiteitsgebouwen, met uitzondering van de gebouwen van het LUMC.

Gekozen is voor dit systeem omdat het van de beschikbare systemen het meest nauwkeurig en onherkenbaar personen telt, onze privacy goed te waarborgen is, en aan andere systemen juist privacyrisico's kleven, die niet uit te zetten zijn (denk aan een systeem op basis van wifi-tracking).

De ervaringen met dit systeem waren zo positief - de scanners zijn betrouwbaar, nauwkeurig en de privacy is te garanderen - dat de universiteit besloot eind 2020 om niet alleen de bezetting van de gebouwen, maar ook van de collegezalen te meten (dit leggen we hieronder verder uit), ook omdat steeds meer coronamaatregelen betrekking hadden op de collegezalen. De Privacy Officer en de Functionaris Gegevensbescherming hebben zorgvuldig naar de systemen gekeken en deze als veilig beoordeeld. Ook de Universiteitsraad heeft met de aanschaf ingestemd.

Wat is het voordeel van de scanners - wat kunnen we ermee?

Met de classroom scanners kan de universiteit gedurende elke periode van het jaar en elk moment van de dag de bezetting en benutting van onderwijszalen monitoren via een dashboard, en direct bijsturen indien nodig. Zo kan de universiteit bijvoorbeeld bijsturen als er meer dan 75 mensen in een zaal zijn, het maximum volgens de huidige coronamaatregelen. En, buiten de pandemie draagt het bij aan relevante informatie voor onze roostermakers: voor een zaal voor 300 studenten die slechts door 60 mensen wordt gebruikt, kan een volgende keer een kleinere zaal worden geboekt. Ook komt het voor dat er collegezalen zijn geboekt, die toch niet worden gebruikt: dit noemen we ‘no show’. Dat is zonde en niet duurzaam. Door dit tijdig te signaleren middels de scanners, kan zo'n zaal snel worden vrijgegeven voor bijvoorbeeld extra studieplekken. Tenslotte leveren de gegevens over de bezetting relevante informatie op voor nieuwbouw-/verbouwplannen van de universiteit. In de zomer van 2021 zijn daarom meer tellers opgehangen. Sinds de start van dit collegejaar hangen in totaal 371 persontellers in de universiteitsgebouwen, deze hangen niet in de gebouwen van het LUMC. Collegezalen met meerdere ingangen hebben ook meerdere tellers. Doordat de meeste scanners bij de ingang van een collegezaal hangen, noemen we ze classroom scanners. De scanners zijn inmiddels handmatig gevalideerd en gekalibreerd, om er zeker van te zijn dat de scanners geen mensen dubbel tellen en alle uitgangen worden meegenomen, en de gegevens over bezetting en aantallen dus zo betrouwbaar mogelijk zijn.

Wat kunnen de scanners nog meer en wat zijn risico's?

Classroom scanners hebben 4 privacy-instellingen. Deze instellingen bepalen wat de gebruiker van de software kan zien. Bij o komen mensen zichtbaar in beeld. Vanaf niveau 1 zie je geen personen meer in beeld, alleen vloer en looproute. Bij niveau 2 zie je alleen nog een looproute en bij niveau 3 helemaal niets meer, maar er kan nog wel geteld worden. De scanners van de universiteit hebben altijd op niveau 1 gestaan en daardoor is gegarandeerd dat niemand herkenbaar in beeld is geweest. Ook zijn/worden geen beelden vastgelegd of bewaard. Elke classroom scanner beschikt namelijk over een privacyfilter, waardoor de videostream standaard uit staat. **Zowel de universiteit als de leverancier kunnen geen personen zien of identificeren.**

Op advies van de Functionaris Gegevensbescherming is in 2020 een zogeheten verwerkingsovereenkomst met de leverancier opgesteld. Hierin zijn afspraken over privacy-instellingen en beveiliging nauwkeurig vastgelegd en omschreven. De overeenkomst zegt over de scanners onder meer: ‘...zetten beelden realtime om in anonieme tellingen’. En ‘Hierbij worden de beelden niet opgeslagen en verlaten deze de sensor niet’. Beelden worden dus niet bewaard. Ook is vastgelegd dat de leverancier niet bij de gegevens kan en niet bij de instellingen. De universiteit noch de leverancier kunnen mensen herkenbaar in beeld zien.

Wat is er aan de hand (geweest)?

Als extra beveiligingsmaatregel zijn de classroom scanners verbonden met een virtuele LAN (VLAN) van de universiteit. Dit is een geïsoleerd en beveiligd netwerk binnen het universitaire netwerk. Dat houdt in dat de scanners niet van buiten het universiteitsnetwerk te bereiken zijn. De universiteit heeft onlangs vastgesteld dat door een menselijke fout twee van de 371 scanners buiten dit veilige VLAN waren beland. Een van de scanners was buiten gebruik. Van de andere scanner kon je alleen via google extern zichtbaar een inlogpagina benaderen. Hierop is niets zichtbaar als je niet beschikt over inloggegevens en wachtwoord waarmee de pagina beveiligd is. Hierdoor zijn er geen gegevens van personen zichtbaar geweest of gelekt. De fout is inmiddels hersteld, **alle scanners bevinden zich binnen het beveiligde netwerk.** De universiteit werkt nog maar kort met de 371 scanners, en was nog aan het testen met het systeem. De scanners stonden bij de aanvang ook om die reden op privacyniveau 1 (alleen vloer en looproute zichtbaar ten behoeve van tellingen). **Inmiddels is uitvoerig getest met privacyniveau 3, het hoogste niveau, waarmee wel geteld wordt maar niets te zien is.** Op basis hiervan heeft de universiteit besloten dit niveau per omgaande te handhaven. Daarnaast wil de universiteit een versnelde externe audit laten uitvoeren, om alle eventuele zorgen over het systeem weg te nemen.

Communicatie

Tenslotte is een les die we trekken dat we meer aandacht hadden moeten besteden aan communicatie met jullie - onze medewerkers en studenten. Dit is te laat op gang gekomen, doordat alle aandacht uitging naar het opvangen, uittesten, kalibreren en valideren van dekengetallen van het nieuwe systeem. **Juist vanwege alle privacyaspecten die we kunnen en willen borgen, dient dit zo goed en zorgvuldig mogelijk te gebeuren.** Maar dit geldt eveneens voor de communicatie, dat had dus zeker beter gekund en daar leren we van.

Meer informatie

We hopen met deze mail eventuele zorgen te hebben weggenomen en vragen te hebben beantwoord. Heb je nog andere vragen over het telysteme en de nieuwe classroom scanners, neem dan contact op met de mensen die er alles van weten via info@ufb.leidenuniv.nl.

Met vriendelijke groet,
Martijn Ridderbos (vicevoorzitter),

Mede namens Annetje Ottow (voorzitter) en
Hester Bijl (rector magnificus)

College van Bestuur

4. ‘...de nieuwe classroom scanners van de universiteit, die sinds de start van dit collegejaar zijn opgehangen in gebouwen en collegezalen.’

Door dit in de inleiding van de mail te zetten suggereert het bestuur dat de camera's er pas sinds september hangen. Dat klopt niet. Veel camera's hangen er al sinds 2020, andere sinds ‘medio 2021’. Later in de mail staat het wel correct.

5. ‘Zowel de universiteit als de leverancier kunnen geen personen zien of identificeren.’

Onduidelijk, maar dat is wel in tegenspraak met wat de universiteit eerder zei. Op de vraag over wie er toegang heeft tot de privacyinstellingen, was het antwoord: ‘Alleen een selecte groep beheerders van de leveranciers hebben toegang tot de privacyinstellingen van de scanners’.

Toen *Mare* om verduidelijking vroeg, was het antwoord dat ‘uitsluitend de leverancier de privacyinstellingen kan aanpassen en dit uitsluitend in opdracht van de universiteit kan doen’. Hiermee lijkt de mogelijkheid open te staan dat de leverancier zich ook toegang kan verschaffen tot privacygegevens en informatie, aangezien met de mastercode voor de privacyinstellingen ook wachtwoorden kunnen worden veranderd.

6. ‘Tenslotte is een les die we trekken dat we meer aandacht hadden moeten besteden aan communicatie met jullie - onze medewerkers en studenten. Dit is te laat op gang gekomen, doordat alle aandacht uitging naar het opvangen, uittesten, kalibreren en valideren van dekengetallen (sic) van het nieuwe systeem. Juist vanwege alle privacyaspecten die we kunnen en willen borgen, dient dit zo goed en zorgvuldig mogelijk te gebeuren.’

Bij verhulend taalgebruik is verheldering op zijn plaats. Er staat hier in meerdere woorden dat men te druk was met de privacy-aspecten, om te communiceren over de privacy-aspecten. De universiteit heeft op meerdere momenten de kans gehad om hierover duidelijk te communiceren. Tegen de tijd dat de universiteitsraad eind 2020 op de hoogte werd gesteld, was er al langer getest met een ‘infrastructuur van telystemen’. Het hele project werd via een versneld traject ingevoerd vanwege corona. De universiteitsraad uitte wel zorgen over privacy, maar is niet op de hoogte gesteld van de uitgebreide mogelijkheden van de camera's. Pas toen *Mare* bij de universiteit om wederhoor vroeg over de camera's, verscheen er een bericht op de site. Vijf minuten later kwam het antwoord: ‘de universiteit zal hierover (intern: voor studenten en medewerkers) communiceren in week 46, via de website-portals. (Aanvulling: vandaag staat het bericht online op de mdw- en studentenportal)’.

7. ‘Juist vanwege alle privacyaspecten die we kunnen en willen borgen, dient dit zo goed en zorgvuldig mogelijk te gebeuren.’

De universiteit heeft op meerdere momenten de mogelijkheid gehad om te communiceren over de risico's. *Mare* heeft voor het artikel meerdere malen om wederhoor gevraagd. In eerste instantie ontkende de woordvoering dat het überhaupt camera's zijn. De universiteitsraad is inderdaad geïnformeerd, maar pas nadat er al scanners bij de ingangen waren opgehangen. Ook is de raad niet geïnformeerd over de mogelijkheden van de camera's buiten het tellen van personen.

Beelden van Joodse getto's
in Poolse steden.

Belaagd door haat en de staat

Bij hun onderzoek naar de rol van Polen in de Holocaust worden Barbara Engelking en Jan Grabowski voortdurend dwarsgezeten door de Poolse overheid. Vrijdag geven de historici de Cleveringa-oratie. 'De haat is heftig, maar het houdt ons niet tegen.'

DOOR VINCENT BONGERS

'Alles dat ik schrijf, houd ik voor publicatie drie keer tegen het licht. Elke zin kan een rechtszaak veroorzaken. Overal waar ik kom, denk ik twee keer na over wat ik ga zeggen. Want bij lezingen en andere publieke optredens zijn medewerkers van Poolse autoriteiten aanwezig die in de gaten houden wat ik vertel. Soms bemoeien ze zich ook met de discussie.'

De staat is zo geïnteresseerd in historicus Jan Grabowski omdat hij samen met socioloog Barbara Engelking al decennia onderzoek doet naar de Holocaust in Polen. Daarbij richten ze zich vooral op de rol van Poolse burgers, agenten en soldaten in de massamoord op de Joden. Hun onthullingen vallen bijzonder slecht bij de rechtshistorische regering van de Recht en Rechtvaardigheid-partij (PiS). Die probeert de twee onderzoekers zoveel mogelijk tegen te werken. Dat betekent dat ze te maken krijgen met door de overheid ingestoken negatieve recensies, haatcampagnes en zelfs rechtszaken.

Vrijdag geven ze samen de Cleveringa-oratie. 'Misschien luisteren er ook dan wel Poolse diplomaten mee', zegt Grabowski lachend via een Teams-verbinding. 'Dat zou mooi zijn, dan leren ze tenminste nog wat.'

'De Polen beseffen heel goed wat er tijdens de oorlog is gebeurd', zegt Engelking, die telefonisch aansluit bij het gesprek. 'Dat blijkt uit de foto's, boeken en gedichten. Ze weten het. Joden werden afgeperst, verraden, aangegeven en vermoord.'

Grabowski: 'Er woonden voor de Tweede Wereldoorlog 3,3 miljoen Joden in Polen. Het was de grootste Joodse gemeenschap in Europa. Nederland was de meest dodelijke plek in West-Eu-

ropa: 75 procent van de Joden die er woonden zijn vermoord. In Polen is dat 98,5 procent.'

Maar diepgravend academisch onderzoek was er lange tijd niet. 'Dat kwam omdat niemand deze zware kwestie wilde oppakken', aldus Grabowski. 'De communisten bleven er liever van weg. Die wilden de Polen niet nog meer vervreemden van de partij.'

Beide hoogleraren zijn tijdens het interview nog in Polen bezig met hun onderzoek. 'Ik zit in een auto op een parkeerplaats bij het Staatsarchief in de stad Lublin', zegt Grabowski, die in 1988 naar Canada emigreerde en nu hoogleraar geschiedenis is aan de Universiteit van Ottawa. Engelking is oprichter en directeur van het Poolse Centrum voor Holocaust-onderzoek van het Instituut voor Filosofie en Sociologie in Warschau. 'Ik ben thuis en ga over een half uur een tentamen afnemen.'

Een repressieve overheid is voor hen geen onbekend fenomeen. Beiden waren ze in de jaren tachtig actief voor de vakbondsbeweging Solidarność die zich verzette tegen de communistische regering.

Het is op zich niet lastig om onderzoek te doen naar de Holocaust, vertelt Engelking. 'We kunnen bij de archieven, hebben toegang tot documenten, dat is niet veranderd. Maar het is wel lastig om een Holocaustwetenschapper te zijn. De publieke haat tegen ons is heftig. Die wordt aangewakkerd door een regering die het in stand houden van de mythe van de Poolse onschuld als speerpunt van het beleid heeft.'

De nationalistische zijn er enorm op gebrand om wat zij zien als de waardigheid en de goede naam van Polen te bewaken, legt Grabowski uit. 'De

verdediging daarvan staat centraal in hun programma. Zo paaien ze hun electoraat. Ik denk dat 90 tot 95 procent van de Polen het niet leuk vindt wat wij doen. Wetenschappers aanvallen is dan ook een veilige strategie voor de nationalist. Oké, het komt ze op kritiek te staan uit het buitenland, maar hun gedachte is: wie kan het buitenland nou schelen? Het is makkelijk punten scoren, maar we moeten onszelf niet voor de gek houden.'

In 2018 kwam er zelfs een Holocaust-wet. Polen beschuldigen van medeplichtigheid aan de Jodenvervolgung werd strafbaar. 'Je mag ook niet spreken van "Poolse vernietigingskampen", niet dat iemand met enig gezond verstand ze zo noemt trouwens. Onlangs schreef ik dat de vernietigingskampen er niet waren om Polen maar om Joden te vermoorden. Dat is gewoon zo. Dat werd gerapporteerd bij de autoriteiten als het besmeuren van de goede naam van Polen, en dat is strafbaar. Dat is gewoon gestoord.'

In 2018 sloeg de vlam echt in de pan. Toen verscheen het boek *Night without End*. In dit onderzoek, onder redactie van Engelking en Grabowski, wordt minutieus beschreven hoe het Joden vergaaf die naar het platteland zijn gevlucht nadat de nazi's de bewoners van getto's in de grote steden hebben geliquideerd. Ze worden massaal verraden, uitgebuit en er zijn Jodenjachten. Slechts een kleine minderheid zal de oorlog overleven.

Toen *Night without End* verscheen kwam er een lastercampagne op gang. 'Er verscheen een recensie van een team van het Instituut van Nationale Herdenking, als je het de kwalificatie recensie kunt geven', vertelt Engelking. 'De staat

'Ze loeren op kleine foutjes en proberen onze reputatie te ruïneren'

heeft een groep van hun werknemers gemobiliseerd en als wilde honden op ons losgelaten', zegt Grabowski. 'Noem ze geen historici, want ze doen geen onderzoek naar iets waar ze zelf voor hebben gekozen. Dit zijn mensen die politieke orders opvolgen.'

Engelking: 'In een uitgebreide reactie hebben we aangetoond dat hun beschuldigingen voor het grootste gedeelte niet kloppen. Grabowski: 'Later kwamen we tot de conclusie dat een weerwoord publiceren geen zin had. Wij hebben ook onze waardigheid als academici. We doen graag mee aan een intellectueel debat, maar deze mensen zijn niet geïnteresseerd in argumenten. Engelking: 'Ze loeren op heel kleine foutjes, vallen ons aan en proberen onze reputatie te ruïneren.'

'Als je bij een citaat één aanhalingsteken vergeet, ben je meteen een fraudeur', zegt Grabowski. Het bleef niet bij haatcampagnes en lasterlijke recensies. In een hoofdstuk geschreven door Engelking beweert een vrouw in een getuigenis dat Edward Malinowski, burgemeester van het plaatsje Malinowo, de nazi's naar 22 Joden had geleid die zich verstoppt hadden in het bos. Met als gevolg dat zij werden vermoord.

De bejaarde nicht van Malinowski stapte naar de rechter. Niet alleen de burgemeester maar heel Polen werd belasterd door de auteurs, was de aanklacht. Er moesten excuses komen. 'Die hele zaak is van A tot Z ingestoken door de organisatie Polish League Against Defamation, die deels wordt gefinancierd door de overheid', vertelt Grabowski.

'De invloed van de staat was tijdens de zaak voort-

durend zichtbaar. De minister van Justitie juichte op Twitter toen we in eerste instantie werden veroordeeld en zette de rechter in het hoger beroep onder druk. De chef van de Poolse geheime dienst uitte bedreigingen tegen ons. Het was ongelukkig. Engelking en Grabowski wonnen desondanks het hoger beroep.

'Natuurlijk zijn er nog onafhankelijke rechters in Polen', verzucht Engelking. Grabowski: 'Het is echter wel heel link als je moet vertrouwen op hun persoonlijke moed en integriteit. Het wordt rechters heel moeilijk gemaakt door de staat. Ze worden geschorst of zelfs ontslagen als ze zich onafhankelijk opstellen. Er spelen nu nog twee rechtszaken rond mij. Ik moet maar het geluk hebben dat ik een rechter tref die zijn carrière wil riskeren om een onafhankelijk oordeel te vellen.'

Engelking: 'Ik heb geen rechtszaken lopen... op dit moment dan.'

Grabowski: 'Ik heb een civiele procedure lopen tegen de Polish League Against Defamation, die hebben geprobeerd de Universiteit van Ottawa zover te krijgen mij te ontslaan. Ik wacht al drie jaar op de rechtszaak, want geen rechter wil die behandelen. Er loopt ook nog een gerechtelijk onderzoek tegen mij. Ik zou de goede naam van de Poolse natie weer eens besmeurd hebben. Het verhaal gaat voortdurend door.'

De constante druk heeft impact op zijn familie, zegt de historicus. 'Mijn moeder is heel oud en zij is best bang. Het is niet dat er iets boven het hoofd hangt, maar de sfeer is natuurlijk niet goed. Dat heeft invloed op haar.'

Ondanks de felle tegenstand gaan de twee hoogleraren verder met hun werk. Engelking: 'Onder-

zoek naar de Holocaust is het voornaamste doel in mijn leven. Haat en de staat kunnen ons niet tegenhouden. We hebben de morele plicht om dit te doen. Wel probeer ik af en toe plaatsen op te zoeken waar ik wat afstand kan nemen van het onderzoek. Tuinieren is voor mij een manier om los te komen.'

Grabowski: 'Ik blijf dit doen zolang ik het psychisch vol kan houden. Het kan niet anders. Het is een plicht aan de slachtoffers. Het onderwerp zelf is zwaarder dan de staat die je dwars zit. Die combinatie kan je soms wel te veel worden.'

Het ziet er voorlopig niet naar uit dat de PiS de macht gaat verliezen. 'Hoe langer deze partij het voor het zeggen heeft, des te lastiger het voor ons wordt. Deze regering is een totale ramp. Ik ben erg pessimistisch als het gaat om verandering. De boodschap dat Polen beschermd moet worden, slaat nu eenmaal bij heel veel mensen aan. Ik zie andere meer gematigde partijen trouwens ook niet zomaar het beruchte Instituut voor Nationale Herdenking sluiten. Dat zou echter wel moeten.'

Engelking: 'Ik hoop dat er snel verandering komt en ben iets optimistischer dan Jan.'

Grabowski: 'Er is een gezegde: "Een pessimist is een optimist die goed geïnformeerd is". Tot nog toe, en ik zeg dit niet graag, heb ik helaas steeds gelijk gekregen.'

Barbara Engelking en Jan Grabowski, Cleveringa-oratie, vrijdag 26 november, Academieggebouw, 14:00 u, live-stream via www.universiteitleiden.nl/agenda/2021/11/cleveringa-oratie

Our commitment to trust and safety »

Pornosites zijn (ook als het alleen om tekst gaat) sinds een aantal maanden niet meer te bezoeken via het universiteitsnetwerk, merken wetenschappers. Wat is er gebeurd?

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Access blocked

Wordt geweld ook geblokkeerd?

Wat merken wetenschappers van de andere blokkade: Explicit Violence? Terrorismonderzoeker Daan Weggemans van de Universiteit Leiden onderzoekt onder meer extremistische sites en geweldadige content, zoals onthoofdrijgs-filmpjes. Op verzoek van Maree checkte hij of het materiaal dat hij eerder gebruikte, nog steeds vindbaar is via het universiteitsnetwerk. 'Veel sites waren geblokkeerd, maar niet door de universiteit', laat hij weten.

'Dit soort materiaal is tegenwoordig überhaupt moeilijker te vinden, omdat politiediensten als Europol hier veel meer bovenop zitten.'

Zijn Leidse collega Bart Schuurman, ook terrorismonderzoeker, heeft voorafslag geen last gehad van blokkades door de universiteit. 'Dat komt misschien ook omdat ik de afgelopen tijd veel thuis heb gewerkt. Ik gebruik welens de Wayback Machine (digitaal archief van het internet, red.) om oude extremistische sites boven water te halen en ik kom welens op heel vreemde en schokkende neonazi-sites, maar ben nog nooit geblokt door het universitaire web.

Hoer gaat het elders?

Niet alle universiteiten hanteren hetzelfde beleid. De Radboud Universiteit Nijmegen meldt dat pornosites niet zijn afgeschermd en onderzoekers vrij toegang hebben. Voor hen is het uitsluitend verboden berichten met een pornografische, racistische, discriminerende, bedreigende, beledigende of aanstootgevende inhoud' te verzenden, terwijl het voor studenten ook verboden is in openbare ruimtes internetdiensten met een pornografische, racistische, discriminerende, beledigende of aanstootgevende inhoud' te bezoeken. Studenten mogen het wel bekijken als is het voor wetenschappelijk onderzoek is.

Ook op de Universiteit van Amsterdam zijn pornosites te bezoeken, zegt universiteitswoordvoerder Yashna Lange. 'Wij passen geen filters toe.' Wat is bezock aan deze sites alleen toegestaan voor onderzoeksoeinden.

In Groningen worden er wel sites geblokt vanuit security-oogpunt, maar niet op basis van inhoud, zegt universiteitswoordvoerder Ajla Hulsjof. 'Het gaat dan om sites die als onveilig worden beschouwd, bijvoorbeeld omdat ze malware of virussen meebrengen. Als een site door de veiligheidscheck heen komt, kan iedereen er gewoon bij. Zo niet, dan zal men een andere weg moeten zoeken.'

'Access blocked.'

Toen Looi van Kessel afgelopen zomer zoals gebruikelijk pornosites wilde bezoeken op zijn werkcomputer las hij op eens: *'You have tried to access a web page that is in violation of your internet usage policy.'* Van de ene op de andere dag kon de film- en literatuurwetenschapper niet de noodzakelijke bronnen raadplegen voor zijn onderzoek naar seksualiteit en contemporaine seksuele culturen in Amerikaanse literatuur.

'Ik richt me vooral op promiscuïteit, dus het hebben van meerdere seksuele partners', legt Van Kessel uit. 'Ik ben gefiteresseerd in hoe nieuwe seksuele gemeenschappen en seksuele culturen taboes over

promiscuïteit proberen te doorbreken via bijvoorbeeld literatuur, film, muziek en kunst en hoe dat een uitdaging geeft aan hun eigen seksuele identiteit.' Sinds de zomer wordt het hem dat dus een stuk moeilijker gemaakt: alle websites die als pornografisch worden aangelduid, zijn sindsdien geblokkeerd door het webfilter van securitybedrijf Fortiguard. 'Er is niks over gecommuniceerd vanuit de universiteit', aldus Van Kessel. 'Door wie dit is besloten en

waarom?' Dat ondervond ook Illos Willemaars. Toen de docent film- en literatuurwetenschap een deel van zijn proefschrift over virtual reality-porno wilde herzien, kwam hij erachter dat een aantal sites niet meer op het universiteitsnetwerk te bekijken waren. Het gaat daarbij niet alleen om visuele porno, maar ook om websites met uitsluitend seksueel expliciete verhalen en strips.

Pornosites vormen een belangrijke bron voor hun onderzoek, zeggen de wetenschappers - al spreekt Van Kessel liever van seksueel expliciete data. 'Niet alle seksueel expliciete data zijn pornografisch van aard.'

Het ontstaat van seksuele culturen heeft de afgelopen dertig jaar een vlucht genomen met de komst van het internet, legt hij uit. 'Mensen vinden elkaar op fora, datingapps en pornografische websites, waar ze verhalen en filmpjes met elkaar delen.'

Momenteel is de site Onlyfans heel populair. Daarop kunnen abonnees tegen maandelijke betaling toegang krijgen tot beeldmateriaal van bijvoorbeeld influencers, modellen en fitnessrainers. Ook Pornhub, een van de meest bezochte websites ter wereld, behoort tot zijn onderzoeksveld. 'Een onderdeel van die site is Pornhub Community waar mensen filmpjes van zichzelf kunnen uploaden.'

Maar ook zogeheten anfiction is welkom onderzoeksamateriaal. Dat zijn seksueel expliciete verhalen over figuren uit de popcultuur die seks met elkaar hebben. Een voorbeeld van zo'n site is niftyng.org. 'Oorspronkelijk komt dit uit de Star Trek-fantoom,

waarbij mensen verhalen schreven over seksuele relaties tussen captain Kirk en Spock.' Zegt Van Kessel. 'Tegenwoordig is dit een enorm veld van het internet: je kunt geen popcultuur bedenken waarover geen seksueel expliciete anfiction is geschreven van de Marvel-universe tot Harry Potter. *Fifty Shades of Grey* is ooit als fanfiction van *Jwilight* begonnen.' En dan zijn er nog seksueel expliciete strips. 'Ik volg en analyseer voor mijn onderzoek verschillende comics', aldus Van Kessel. 'Een bekende site is ogilaf.com, die verbeeldt promiscuïteit en queersex. In zulke strips komen seksuele culturen en hun identiteit op een visueel interessante manier aan bod.'

Nu de universiteit al deze sites heeft geblokkeerd, zijn de wetenschappers gedwongen hun onderzoek thuis te doen. 'Dat is een makkelijke oplossing', zegt Willemaars. 'Maar mijn punt is: pinnepijler: ik wil niet dat dit soort onderzoek op de universiteit niet meer kan worden gedaan.'

Ook Van Kessel vindt het problematisch. 'Ik gaf laatst een college over de manier waarop pornografische agenten op machtsverhoudingen in de samenleving. Dat zie je bijvoorbeeld in feministische porno, waarbij de acties en het plezier van de vrouw centraal staat. Mijn studenten vroegen of we met elkaar materiaal kunnen bekijken om erover in discussie te gaan. Dat wordt nu ook bemoeilijkt. Als we geen onderzoek kunnen doen naar welke machtsverhoudingen in porno spelen, kunnen we ook niet de problemen van porno aan de kaak stellen. De universiteit is volgens haar motto een bastion van vrijheid, maar dit is censuur.'

Volgens universiteitswoordvoerder Caroline van Overbeke heeft de blokkade echter niets te maken met de inhoud van de websites, maar met de risico's die een bezoek aan dergelijke sites met zich meebringen. 'De aanleiding voor het blokkeren van deze sites was het ransomware-incident van februari bij de Hogeschool van Amsterdam en de Universiteit van Amsterdam.

Daar bleek dat adverterendes op pornografische websites een veiligheidsrisico zijn. Om het risico op een ransomware- of malware-aanval te verkleinen is besloten om de toegang tot een aantal categorieën websites dicht te zetten. De Chief Information & Security Officer en de Security Officers hebben hier toe in maart besloten.'

Het gaat om de categorieën *Child Sexual Abuse*, *Exploited Violence*, *Pornography*, *Malicious Websites*, *Phishing* en *SPAM* bots. De sites die onder deze categorie vallen, vormen volgens de universiteit aanthonbaar meer risico voor de cybeveiligheid.

Hoogleraar cybersecurity Michel van Beem van de TU Delft bevestigd dat sites met seksueel expliciete inhoud een verhoogd veiligheidsrisico opleveren. 'Criminelen zoeken manieren om computers te besmetten. Omdat criminelen weten dat pornografische sites veel bezoekers krijgen, zijn die s-

'Dit is een principieel punt: content blokkeren getuigt niet van een open blik'

een argument dat redelijk klinkt om seksueel getint materiaal uit het publieke gezichtsveld te houden. Als de uitkomst is dat het daardoor meer taboe wordt, is dat een probleem.'

Van Kessel: 'Als je bedenkt dat de universiteit een hoop makkelijk te raken apparatuur boven klaslokalen heeft hangen, vind ik het argument van cybersecurity ook een zwaktebod. Als ze er zo op gehand zijn, moettenze ook de hand in voegen, bijvoorbeeld door middel van adblockers.'

Willemaars: 'Er is altijd

‘Dit plan betekent helemaal niets’

De universiteit werkt aan de strategie voor de komende zes jaar. Maar dat kan nog een stuk concreter, vindt de universiteitsraad. 'Ik lust dit plan niet, het staat te ver van onze werkelijkheid.'

DOOR VINCENT BONGERS

haupt eigenlijk met een strategisch plan? Knapp vond het belangrijk om toch zoveel mogelijk invloed uit te oefenen. 'Dit moet geen rituele dans worden inderdaad, maar dit is ook het moment om dat te voorkomen.'

De raad deed concrete voorstellen om het plan te verbeteren, en wil vooral het aantal tijdelijke contracten zoveel mogelijk beperken. Een deel van de raad wilde daar cijfers aan koppelen. 'Ik zou graag een maximumpercentage willen zien', zei Timothy de Zeeuw (FNV). 'In Leiden heeft de afgelopen jaren rond de 24 procent van de werknemers binnen de organisatie een tijdelijk contract. Andere universiteiten zitten tussen de 17 en 19 procent. Maximaal 18 procent lijkt me wel een mooi target voor ons.'

'Wat mij betreft komt er nog een lager percentage in', reageerde Niko Kontovas (personeelspartij PhDoc). 'Op zich is "hoe concreter, hoe beter" wel een goed idee voor een visiedocument', vond Knapp. 'Maar dat percentage moet wel goed onderbouwd zijn.' Uiteindelijk werd besloten het college te vragen om met een maximumpercentage te komen, en dat de door de raad geadviseerde 18 procent naar moet worden onderzocht.

Een ander discussiepunt was sociale veiligheid. Een van de doelen is om met 'verbindend leiderschap' zaken als een verziekte werksfeer te voorkomen. Volgens Breuker gaat het juist vaak fout door 'slecht functionerend leiderschap en een te starre hiërarchie'. Veel problemen ontstaan immers door hoogleraren en bestuurders die te veel macht hebben. 'Sturen op sterk leiderschap lijkt me precies de verkeerde kant op rijden.'

We moeten kiezen voor verlichte anarchie en meer ruimte voor medewerkers om zich te ontplooiën.'

Knapp: 'De focus moet liggen op verantwoordelijkheid nemen. Bij gevallen dat het mis ging, had dat nauwelijks consequenties voor de personen die de leiding hadden.'

In het stuk staat ook dat de universiteit het 'persoonlijk leiderschap van al onze medewerkers' gaat versterken. 'We rusten hen toe met zelfinzicht, weerbaarheid en verantwoordelijkheid om bij te kunnen dragen aan sociale veiligheid, en met vaardigheden om eventuele problematiek te kunnen bespreken.'

Van Naerssen: 'Het mag niet zo zijn dat alle medewerkers zelf verantwoordelijk zijn voor een veilige omgeving. De werkgever moet daar zorg voor dragen.'

Op 6 december spreekt de raad met het college over het strategisch plan.

'Dit is heel strategisch belangrijke zaken vermijden'

Iedere zes jaar maakt de universiteit een strategisch plan met doelstellingen en ambities. Het college is bezig met het schrijven van een toekomstvisie voor de periode 2022-2027. Maandag besprak de universiteitsraad het plan met de werktitel *Vernieuwen en verbinden*. Daar in staat dat de universiteit aan de hand van de kernwaarden 'verbindend, vernieuwend, verantwoordelijk en vrij' nieuwe wegen wil inslaan. Die wegen zijn dan weer verbonden aan zes ambities (zie kader). De raad had de nodige kritiek op de plannen, die overigens al waren aangescherpt door een speciale raadscommissie die het college adviseert over de strategie.

'De eerste versie de we kregen was niet erg realistisch', zei personeelsraadslid Maaik van Naerssen (FNV), voorzitter van die commissie. Dat kwam vooral doordat de lijst met nieuwe ambities niet was te verenigen met de zeer hoge werkdruk en tekortschietende financiering. 'Dat botste nogal met elkaar en is aangepast. In deze versie is er wel echt aandacht voor de moeilijkheden waar de universiteit tegenaan loopt.'

Maar veel raadsleden vonden het nog niet genoeg. 'Ik mis daadkracht als het gaat om de problematiek van de systematische onderfinanciering van het hoger onderwijs en de aanpak van werkdruk', reageerde Bas Knapp van studentenpartij LSP. 'Dat zijn de grootste problemen en die moeten er concreter in staan. Het moet echt een duidelijke ambitie zijn om dit aan te pakken. Het is niet de cultuur van deze universiteit om lekker concreet te zijn.'

Het lezen van het plan dreef Remco Breuker (FNV) haast tot wanhoop. 'Ik kom tot de conclusie dat ik dit plan gewoon niet lust. Het staat te ver af van onze werkelijkheid. De uitslag staat nog in mijn nek van het lezen van zinnen als: "verbinden uit eigen kracht". Dit betekent helemaal niets. Het is heel strategisch belangrijke zaken vermijden. Ik ben dol op rituele dansen, maar niet als het om het bestuur van de universiteit gaat. Wat moeten we als universiteit über-

Zijn dit echte benen?

Je moet even drie keer kijken. De buitengewoon grote bovenbenen van Stef Broenink zijn een begrip in de internationale roeiwereld. De oud-Minerva begon met roeien bij de Leidse studentenvereniging Njord en won deze zomer zilver op de Olympische Spelen in Tokyo. Deze foto werd gemaakt na een zilveren medaille op het EK van 2019 in Luzern. Hoewel Broenink na Tokyo liet weten einde te maken aan zijn roeicarrière, wordt er op Njord met stille hoop gewacht op zijn terugkomst om nog één keer de Varsity te roeien. Deze en andere roeifoto's zijn te bewonderen in *The Big Picture*, het boek van roeifotograaf Merijn Soeters, dat vanaf vandaag te verkrijgen is via www.merijnsoeters.com.

De zes ambities uit het strategisch plan *Vernieuwen en verbinden*

1. De universiteit gaat door 'processen en systemen slim in te richten' de werkdruk 'hanteerbaar maken'. Dat biedt medewerkers meer ruimte om 'ambities op te pakken en aan te jagen'. Ook stopt de universiteit met zaken 'die onevenredig veel tijd vragen en bij nader inzien weinig bijdragen'.
2. Er komt meer 'interdisciplinair onderwijsaanbod', zowel binnen de universiteit als in samenwerking met andere universiteiten. De universiteit benadrukt het belang van fundamenteel onderzoek.
3. De universiteit leidt studenten op tot *global citizens* 'die beschikken over de kennis en vaardigheden die nodig zijn om een bijdrage te leveren aan grote uitdagingen van deze tijd, zoals de duurzaamheids transitie' en 'internationale ervaring en interculturele vaardigheden kunnen opdoen'.
4. Er komt meer aandacht voor het welzijn van medewerkers en studenten. Ook komt er een meer inclusief taalbeleid met 'meertalig vergaderen door middel van luistertaal (een vorm van meertaligheid waarbij Nederlandse deelnemers Nederlands spreken en internationale deelnemers Engels), vertaling van (delen van) relevante beleidsdocumenten, het vergroten van de toegankelijkheid tot Engelse en Nederlandse taalcursussen, en bewustwording over taalgebruik in het kader van diversiteit en inclusie'.
5. De activiteiten in Den Haag worden verder uitgebouwd. Het netwerk in Leiden wordt versterkt door de komst van de nieuwe Humanities Campus voor de Geesteswetenschappen en het Leiden Law Park van Rechten. Ook komt er meer aandacht voor internationale samenwerking. De 'intensieve samenwerkingsrelaties ontwikkeld met partnerinstellingen in Europa, China, Indonesië, Latijns-Amerika en de Caribische eilanden' worden naar 'een hoger niveau' getild.
6. De universiteit gaat 'wetenschappelijk- en ondersteunend personeel meer duidelijkheid bieden over loopbaanpaden, dienstverbanden, beloningen, promotiemogelijkheden en bevorderingen'.

Sociale veiligheid moet beter, en wel met spoed

De universiteit heeft nog steeds problemen op het gebied van sociale veiligheid en werkdruk en wil daarom tot actie overgaan. Het college van bestuur heeft de faculteiten de opdracht gegeven om gespreksessies te houden.

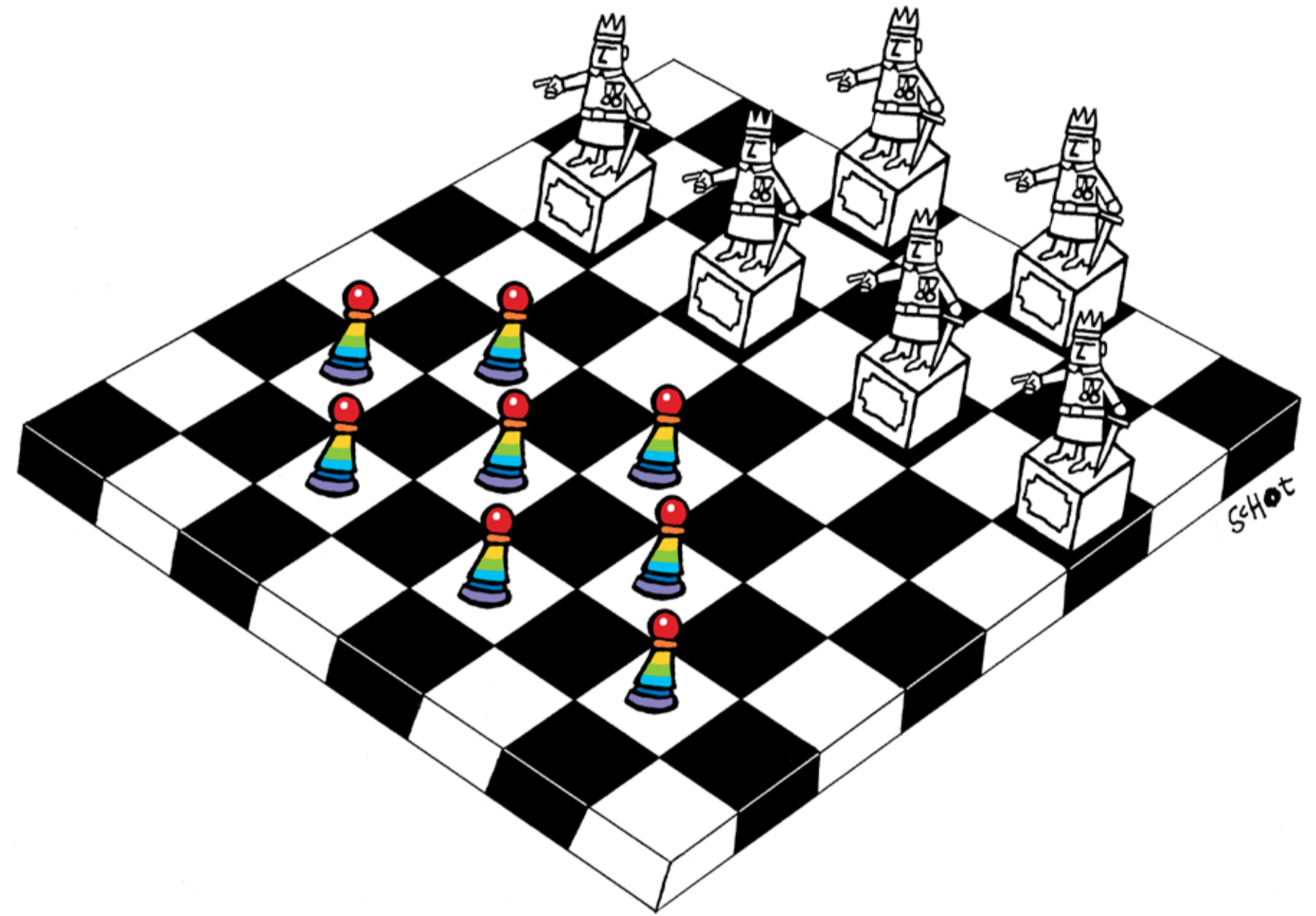
'De sociale veiligheid binnen de organisatie moet worden verbeterd', schrijft het college aan de universiteitsraad. Ook moet werkdruk worden verlaagd, 'onder andere op het vlak van het maken van overuren en de taakbelasting in het onderwijs'.

'We begrijpen met elkaar dat dit niet zomaar is opgelost. Zeker op het werkdrukaspect hebben we ook de buitenwereld nodig. Toch hebben we naar elkaar uitgesproken niet te willen wachten en spraken we af om een meer gerichte, stevigere aanpak te kiezen (...) De huidige inzet heeft tot op heden immers niet geleid tot de gewenste resultaten. Kortom, er is werk aan de winkel, met daarin een rol voor alle betrokkenen.'

Aanleiding voor de brief is een in oktober verschenen 'Personeelsmonitor Light'. Dat is de een lichte versie van de grote monitor, die elke drie jaar wordt afgenomen onder alle medewerkers. Vanwege de coronacrisis wilde de universiteit echter tussentijds de stemming peilen.

De resultaten 'nopen tot actie', aldus het college. Daarom moeten faculteiten een actieplan opstellen. Deadline: januari 2022. Verder gaat de HR-afdeling 'het voeren van open gesprekken' organiseren, die bestaan uit 'een aantal korte, energieke interventies die ieder team kan/gaat doen'. Vicevoorzitter Annetje Ottow trapt de campagne af met een podcast 'rondom het belang van het open gesprek'. De aftrap was begin deze maand gepland, maar is uitgesteld. De commissie Personeel, Studentzaken & Internationalisering schrijft in het bijgevoegde advies dat de campagne 'spoedig' wordt gelanceerd. **AS**

De hyperdiscussie over het d-woord

Het debat over diversiteit aan de academie blijft verhit. Is er sprake van een groeiend bewustzijn dat nu eenmaal bij de huidige tijd hoort, of is de gedachtepolitie bezig met een doorgeslagen heksenjacht? Mare peilde de stemming onder docenten (die niet allemaal stonden te springen). 'De oude witte jongens zijn de schurken.'

DOOR MARTIN BONS
BEELD SCHOT

'Ik wil wel vooraf de vragen weten.' 'Voorbeelden? Nou, ik wil er wel in algemene zin iets over zeggen.'

'Nee, daar ga ik niets over zeggen. Ik wil nog een carrière hebben.'

Wie docenten vraagt naar hun mening over diversiteit aan de universiteit krijgt vooral heel veel misen en maren te horen. Van de veertig docenten die voor dit artikel zijn benaderd hadden er heel wat bedenkingen mee te werken. Met name degenen die kritisch waren zeiden liever 'in de luwte te blijven'.

'Dat is niet gek', zegt Ethan Mark, universitair hoofddocent Moderne Japanse Geschiedenis. 'Het ligt gevoelig. De discussie over diversiteit is niet alleen een academische, maar ook een politieke. Dat is per definitie controversieel, zeker in deze tijden van verandering, reactie en tegenreactie.'

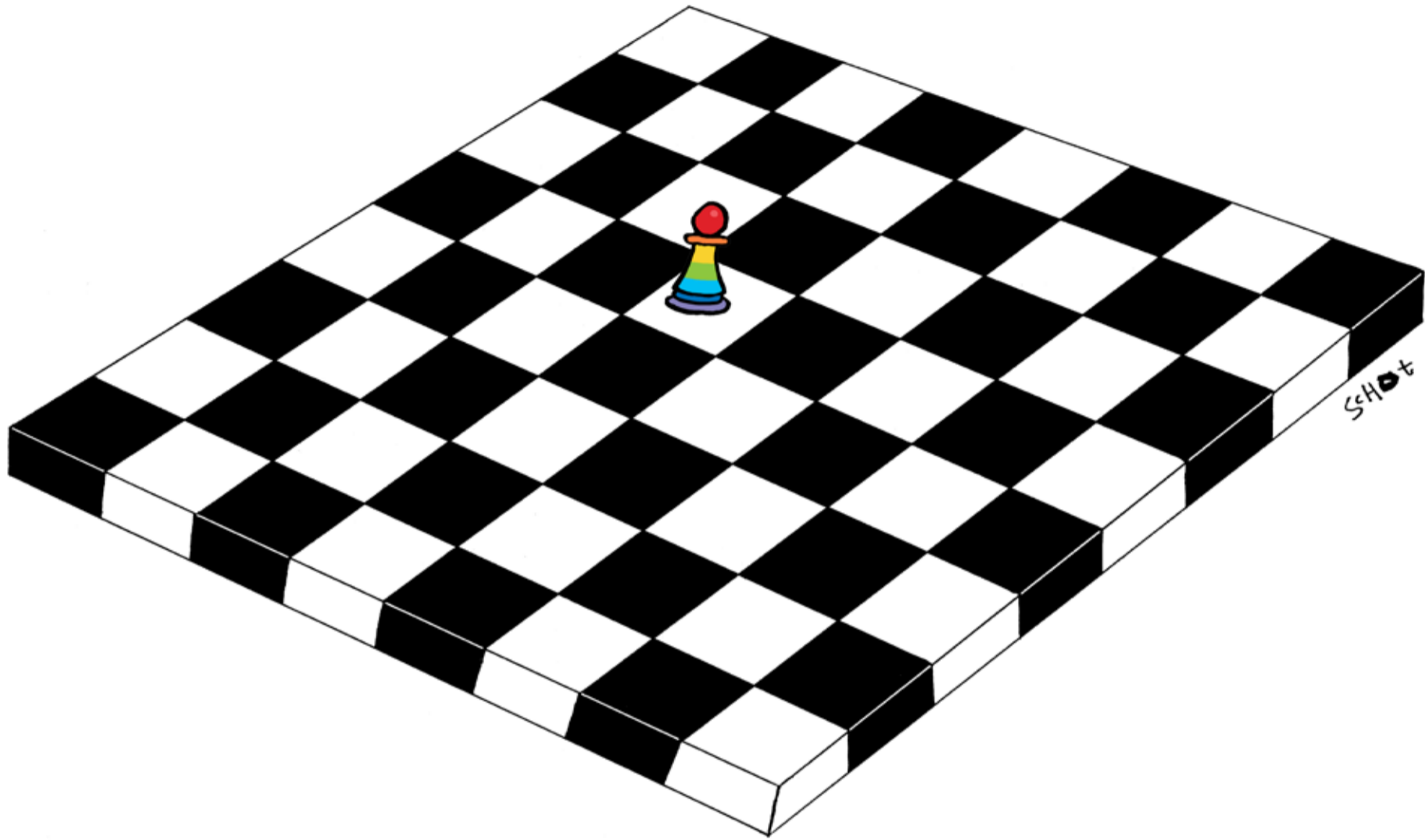
Mark kreeg er zelf mee te maken. 'Ik ben bijzonder geïnteresseerd in diversiteit en inclusie, zowel wat betreft personeelskwesties als curricula. Ik vind het voor docenten, zeker in mijn vakgebied, een essentiële taak om studenten bewust te maken van structuren van macht en discriminatie in verleden en heden. Binnen de universiteit zelf, en

met name binnen het instituut waar ik werk - het Institute for Area Studies (LIAS) - heb ik veel solidariteit en steun ondervonden voor deze benadering van wetenschap.'

Maar niet altijd. 'Het leidt soms ook tot fricties. Ik gaf het college *Introduction to International Studies* aan vijfhonderd studenten. Een tijdje geleden ben ik ervan afgehaald; ik denk omdat mijn benadering van het onderwerp te activistisch was naar de zin van de nieuwe programmavoorzitter. Het moest "neutraler".'

Hij vermoedt dat het maar deels met de inhoud te maken had. 'Tijdens mijn colleges vertel ik dat de koloniale erfenis het nog steeds moeilijk maakt om "objectieve" kennis over "niet-westerse" volkeren en culturen te kunnen genereren. Verder kan het zijn dat het uitnodigen van professor Erik Kaufmann van de Birkbeck University of London om in september 2019 de startlezing te geven, en mijn uitgesproken reactie daarop, een rol speelde. Kaufmann is een nogal verdeeldheid zaaierende en controversiële, rechtse figuur. Ik was een van de weinige personeelsleden die openlijk protesteerden tegen de uitnodiging en opriepen tot intrekking ervan. Dat viel mogelijk bij sommigen niet goed.' >

‘Ieder weldenkend mens is voor diversiteit. Maar het slaat door’

Ook andere docenten merken dat het gevoelige materie is. Jeffrey Fynn-Paul is universitair docent economische geschiedenis en ondertekende een manifest op de website *History Reclaimed* dat stelt dat ‘activistische historici de democratie bedreigen’ - een initiatief van een aantal prominente Britse wetenschappers.

‘Op onze faculteit is een push naar meer diversiteit’, merkt Fynn-Paul. ‘Er hangen posters, er zijn links, je kunt naar een *diversity seminar*. Ik ga er niet meer heen. Als je maar enigszins kritisch bent, krijg je het etiket opgeplakt van slecht mens. Het is een kleine, exclusieve groepering met sterke overtuigingen die de dienst uitmaakt. Ik probeer te zoveel mogelijk uit de weg te gaan. Ik merk ook dat ik er moeilijk over kan praten met collega’s, bij wijze van spreken alleen in een achteraf-steegje.’

Toch zijn de meeste docenten het erover eens dat er wel over gesproken moet worden. ‘Het is een belangrijk onderwerp’, zegt Marika van Aerde, universitair docent bij archeologie. ‘Onze basis is diversiteit. In mijn team zitten academische leden uit India, Somalië, Pakistan en Sri Lanka. Het maakt niet uit waar iemand vandaan komt, maar de realiteit is vaak toch anders: op vliegvelDEN en tijdens congressen heb ik gezien hoe *white privilege* werkt. Niet-Europese medewerkers en studenten worden vaak anders benaderd en krijgen eerder controles. Mijn team is zeker niet uniek met dit soort ervaringen. Om die reden zijn we bij onze faculteit begonnen met een commissie diversiteit en ‘*think tanks*’ over deze onderwerpen.’

Vanuit de universiteit worden seminars en workshops aangeboden. ‘Daar wordt niets opgelegd’, zegt Niels van Doesum, universitair docent bij sociale, economische en organisatiepsychologie. ‘Het

is veel meer een opening van de discussie.’

Fynn-Paul heeft dat anders ervaren. ‘Als je tijdens dit soort seminars aangeeft pro-diversiteit te zijn, ben je een held. Ik ben ook voor diversiteit. Ieder redelijk weldenkend mens is voor diversiteit. Maar het slaat door. Het is een hele sterke radicale beweging, vergelijkbaar met het crescendo in de jaren zestig. Het heeft af en toe iets weg van een inquisitie, een heksenjacht. De oude witte jongens zijn de schurken. Het is een sterke culturele beweging die volgens mij nu haar piekmoment heeft. Ik heb niet het idee dat deze radicalisering nog lang kan duren.’

‘De beeldvorming klopt niet met de praktijk’, reageert Maartje Janse, universitair hoofddocent Nederlandse Geschiedenis. ‘Er wordt veel geframed, bijvoorbeeld dat er allerlei dingen verplicht zijn. Maar wat wordt er dan opgelegd? Het bewustzijn is groter geworden. Diversiteit is geen losgezongen verhaal, het is een beweging die met de tijd meegaat, waar behoefte aan is.’

Ethan Mark: ‘Ik zeg niet tegen studenten: ik ga het nu over diversiteit hebben. Het is meer het doorgeven van een wereldbeeld.’
‘Het is natuurlijk mijn vakgebied’, zegt Frank de Zwart, universitair docent vergelijkende politiek en beleidsanalyse. ‘Dus ik verduidelijk in mijn colleges hoe we in de huidige hyperdiscussie terecht zijn gekomen. Ik geef verdieping en achtergrond, zodat er bij de studenten historisch besef ontstaat. Ik merk dat het helpt. De verhitheid en het taboe om over het onderwerp te spreken nemen af.’
Janse vindt het soms moeilijk de juiste toon te vinden in het contact met studenten. ‘Ik heb ook als leraar op de middelbare school gewerkt. De eerste les die je dan krijgt is: studenten leren pas iets als

ze zich veilig voelen, op hun gemak zijn. Dan doel ik niet op *safe spaces*, want het mag best knetteren als er discussie is. Maar docenten moeten een veilige sfeer creëren.’

Dat probeert ze ook in haar colleges te doen. ‘De Nederlandse historie gaat vaak over het Gewest Holland, maar in buitengewesten is er ook van alles gebeurd. Als dat wordt besproken kan een docent aan studenten vragen: wie komen er uit Groningen of Limburg? Dat is een prettige manier om dat bespreekbaar te maken in plaats van te vragen: “Waar kom je vandaan?” Bij mensen van kleur kan de vraag “Waar kom je écht vandaan?” impertinent zijn. Zij worden dan neergezet als iemand van een groep, terwijl ze hier moeten zitten als zichzelf.’
Simcha Jong, hoogleraar science based business vindt het belangrijk om in het onderwijs met diverse groepen rekening te houden. ‘Assertiviteit en actieve deelname worden tijdens colleges en werkgroepen vaak beloofd met hogere cijfers. Volgens onderzoek gedijen vooral mannelijke studenten met een westerse achtergrond hierbij. Vrouwen en studenten met een niet-westerse achtergrond komen minder aan het woord en krijgen lagere cijfers.’

Het is soms moeilijk de juiste balans tussen de studenten te vinden, zegt Jong. ‘Maar er zijn trucjes om iedereen erbij te betrekken. We gebruiken bijvoorbeeld veel de socratische methode: studenten worden *willekeurig* gevraagd argumenten te verdedigen voor een grote groep. Het is goed bij te houden wie je het woord geeft. Andere universiteiten hebben mentoren die docenten hierbij helpen. Laten we dat ook in Leiden doen.’
De Zwart, al 35 jaar werkzaam aan de universiteit, ziet ook het bewustzijn van studenten verande-

‘Er wordt niets opgelegd. Het is het begin van een discussie’

‘25 procent vrouwen lijkt het meest haalbaar’

Hoe zit het met de diversiteit van docenten zelf? En zijn quota noodzakelijk?

Laura Heitman, hoogleraar moleculaire farmacologie streeft naar een zo divers mogelijk team. ‘We willen een afspiegeling zijn van de Nederlandse maatschappij, in de breedste zin van het woord. Maar het is moeilijker dan je denkt. We reddten het bijvoorbeeld niet om het aantal mannen en vrouwen gelijk te krijgen. We hebben nu tien procent vrouwen en negentig procent mannen. We streven naar 25 procent vrouwen, dat lijkt het meest haalbaar. Het zal me door sommige vrouwelijke collega’s niet in dank worden afgenomen als ik dit zeg, maar er zijn nu eenmaal feitelijke verschillen tussen mannen en vrouwen. De verschillen, en dan praat ik over gemiddeldes, zijn juist de reden dat er meer diversiteit moet komen. Omdat we verschillend zijn is diversiteit zo belangrijk.’

Om de verhitheid uit het debat te halen ziet Dennis Claessen, hoogleraar moleculaire microbiologie een uitweg: geduld. ‘Ja, wetenschap wordt te veel door mannen gedomineerd. Maar aan de andere kant moeten we het ook niet forceren en ons realiseren dat we in een transitiefase zitten. Ik vroeg onlangs bij organisatoren van een congres waar vrijwel alleen maar mannen zouden spreken: hoe zit het met de genderbalans? “O ja, inderdaad”, was hun reactie. Toen werd er gekeken naar vrouwelijke sprekers en naar gasten met een niet westerse achtergrond en die zijn er ook gekomen. Het is prima bespreekbaar, van beide kanten. Het zit alleen nog niet in ons systeem.’

Toch blijven sommige docenten worstelen met het streven naar gelijke aantallen. ‘Ik heb mijn bedenkingen bij diversiteitsquota’s’, zegt Jeffrey Fynn-Paul. ‘Voor de radicale diversiteitsbeweging maakt het niet uit wat de echte getallen zijn en zijn quota een must. Ik doceer harde economie. De meeste personen die daarover hebben gepubliceerd zijn toch witte westerse mannen. Ik kan wel de helft vrouwen en de helft etnische auteurs in mijn programma behandelen, maar dat klopt niet. Het gaat allemaal te ver en te snel. Sommigen willen in drie maanden de wereld veranderen, maar als je toch ziet wat er laatste dertig jaar is veranderd dan is het mijn overtuiging dat historici over drie eeuwen deze tijd als revolutionair zullen bestempelen.’

ren. ‘Ik merk de laatste jaren een buitengewone gevoeligheid bij de manier waarop men elkaar aanspreekt. Ik heb studenten uit heel de wereld, met exotische namen. Nederlanders spreken die vaak niet goed uit, of zijn ze de volgende keer weer vergeten. Ik ben er zelf ook niet best in. Het ligt veel gevoeliger dan twintig jaar geleden, het wordt gezien als een miskenning van de identiteit.’

‘Ik bespreek diversiteit niet met de studenten’, zegt Fynn-Paul. ‘Het zijn lastige en ook persoonlijke issues. Maar ik merk wel dat ik er tijdens mijn colleges rekening mee houd. Als ik Michelangelo behandel, ben ik voorzichtiger dan tien jaar geleden. “Hij was een groot kunstenaar en dichter”, zeg ik dan, “maar natuurlijk bekeek hij de wereld in zijn tijd met een westerse blik.” Ik moet het doen, anders hijgt de gedachtenpolitie in mijn nek.’
Toch heeft hij er moeite mee.

‘Als ik bijvoorbeeld Michelangelo’s David beschrijf als een verbazend mooi beeld, zijn studenten wantrouwend, omdat ze denken dat ik eurocentrische normen van schoonheid reproduceer. Maar de David toont de kruising van vele intellectuele en culturele stromingen in de Renaissance. Het beeld helpt te verklaren waarom Europeanen in die tijd met zoveel nieuwe ideeën op het wereldtoneel explodeerden. Het helpt om de geboorte van kapitalisme, mensenrechten, democratie en de wetenschappelijke methode te illustreren. Als studenten de David dan alleen als “eurocentrisch” zien, hoe moeten ze dan begrijpen hoe onze wereld is ontstaan?’ <

Dit artikel is mede tot stand gekomen dankzij een werkbeurs van het Onderwijsfonds COCMA.

Het wetsvoorstel van Hugo de Jonge over coronatoegangsbewijzen in het onderwijs is een goed eerste hoofdstuk van een thriller: het staat vol passages die hintten naar een onvermijdelijke catastrofe.

Niemand lijkt het een goed idee te vinden, maar elk bezwaar van de onderwijsinspectie, onderwijsinstellingen, en studentenorganisaties – iedereen die er iets mee te maken heeft, kortom – schuift het kabinet af op een toekomstige ministeriële regeling en onzinnige suggesties.

Neem de paragraaf waarin de onderwijskoepels vertellen dat ze zoveel verschillende locaties hebben, dat het onmogelijk is om voor al deze plekken – *patsboem!* – een volledig controlesysteem uit de grond te stampen en genoeg poppetjes aan te nemen om het te bemannen.

Het antwoord van De Jonge: ‘Bij campusomgevingen kan de toegangscontrole schaalvoordelen opleveren, in de vorm van polsbandjes-systemen waarmee ervaring is opgedaan in andere sectoren.’

Bedankt, Hugo.

Daar ging het niet over.

Hoe hard onderwijskoepels ook roepen dat ze onmogelijk meer kunnen vragen van hun docenten en dat het plan volstrekt onuitvoerbaar is, de demissionaire minister schat in dat instellingen ‘naar verwachting in zekere mate toegerust zijn om naast fysiek onderwijs een hybride of digitale vorm aan te bieden’.

Waarom vraag je het dan?

Het verlanglijstje gaat door. Instellingen hebben verantwoordelijkheid – sorry, een ‘spanningsverplichting’ – om degenen die niet willen vaccineren op elke mogelijke manier tegemoet te komen, maar tegelijkertijd ‘het onderwijs zoveel als mogelijk in dezelfde vorm te organiseren onder de omstandigheden zoals ze dat voor de coronapandemie gewoon waren te doen’.

Dat betekent ook dat er genoeg gratis teststraten moeten zijn voor studenten die zich niet willen laten vaccineren.

Ter verheldering: willen, niet kunnen. Deze faciliteiten zijn voor de principiële weigeraars, niet voor studenten met medische indicatie.

Uit pilots bleek dat onderwijsinstellingen helemaal niet in staat zijn om dat zelf te organiseren, maar ach. Ze mogen aansluiten op het landelijke netwerk, dat momenteel volledig overspoeld is. Als dat niet genoeg is, mogen de universiteiten zelf een particuliere testaanbieder bellen.

Bedankt, Hugo.

Het ministerie wil zó secuur alle schijn van ongelijke behandeling omzeilen dat alle urgentie uit het stuk is gezogen, en terwijl ziekenhuizen overstromen ligt er een manifestatie van een fantasie in plaats van een wetsvoorstel: een wensvoorstel dus.

Los van de vraag waarom je als minister iets indient dat niet praktisch uitgevoerd kan worden (uit principe? Therapie? Wat zijn hier de verwachtingen?) is het resultaat behoorlijk lullig voor de mensen onderaan de voedselketen.

De Jonge schuift het af op de instellingen. Die zullen het – al dan niet onder protest – delegeren naar de faculteiten, dan gaat het naar instituten, opleidingen, tot het niet verder afgeschoven kan worden. Dan kom je bij de docenten, die nu toch al bezwijken onder de werkdruk.

We gaan zien hoe dit afloopt. Wellicht wordt er vrijdags een lockdown afgekondigd en kunnen de polsbandjes wachten tot het voorjaar.

Maar toch bedankt, Hugo.

Heel hard schreeuwen dat je weg bent

Acteurs Dick van den Toorn en Lies Visschedijk van theatergezelschap mugmetdegoudentand.

Welk gevoel krijg jij als iemand zomaar een appgroep verlaat? Daarover wilde Aaf Brandt Corstius een toneelstuk schrijven. 'Je krijg al snel ergernissen, drama en misverstanden, zonder dat er daadwerkelijk iets gebeurt.'

DOOR SUSAN WICHERS
FOTO NICHON GLERUM

Je maakt een groep aan om een cadeau voor iemand te regelen, en terwijl iedereen druk het budget bediscussieert stapte er zonder pardon iemand uit. Of misschien ben je zelf de verlater, omdat je gek werd van de spam van je dispuut, familie of (oud-)huisgenoten. Het verlaten van WhatsApp-groepen roept een hoop emoties op aan beide kanten. Er zijn geen regels voor, maar mag je dat zomaar doen? Schrijver Aaf Brandt Corstius wilde daar een toneelstuk over maken en dat werd *Margreet heeft de groep verlaten*, met op het podium Lies Visschedijk en Dick van den Toorn. Zondag is er een middagvoorstelling in de Leidse schouwburg. Het stuk gaat over Margreet die zonder pardon de straat-app uitstapt terwijl ze de preisoep zou verzorgen voor het buurtfeest. 'Over de naam van het stuk bestond weinig twijfel', vertelt Brandt Corstius. 'Ik wist meteen dat het "... heeft de groep verlaten" moest zijn, alleen nog niet wie dan de groep verlaat.' Ze schreef het stuk samen met Joan Nederlof van theatergezelschap mugmetdegoudentand. Omdat daar iemand wegging die Margreet heette, moest dat het worden. 'Zij verliet onze groep. En bij mij leverde de naam Margreet een hoop associaties op: eind 50, heeft een leuke baan en een grijs knotje. Een goetle lerares die Natuurmonumenten steunt.' Zodra ze uit de groep stapte, gaan de burens helemaal los. 'Margreet zou een crimineel zijn, er worden allerlei complotthe-

orieën bedacht. We schreven het stuk voor corona losbarstte, bijna alsof we aanvoelden dat iedereen nu aanhoudend complottheorieën aan het formuleren zou zijn.' Groepsapps zijn interessant vanwege hun geheel eigen dynamiek, vindt Brandt Corstius. 'Zodra je met grotere groepen mensen zit die elkaar niet begrijpen of kennen, krijg je snel ergernissen, drama en misverstanden, zonder dat er daadwerkelijk iets gebeurt. Dat is in je eigen leven vervelend, maar voor een toneelstuk best fijn. Dan wil je dat mensen gedoe krijgen.' 'Het was alleen wel even nadenken hoe je dat dan voor het theater gaat doen, met al die whatsappberichten. De acteurs doen dat heel goed vind ik, die brengen de appjes tot leven.' Iedereen heeft een eigen manier van appen, ontdekte Brandt Corstius tijdens het schrijven van het stuk. 'Zoals ook iedereen een eigen manier van praten heeft. Dus dat was leuk om te onderzoeken: hoe gebruiken mensen emojis? Gaan ze over grenzen heen? Hoe intiem moet je met iemand zijn?' 'Soms zie ik ook in mijn eigen groepen dat iets uit de hand loopt. In apps met ouders is bijvoorbeeld iedereen altijd met z'n eigen kind bezig. Omdat het allemaal zwart op wit staat, denk je ook sneller: oh, oké, die is opeens heel kwaad. Maar zolang ik er passief aan deelneem, vind ik dat grappig. En in mijn buurtapp zeggen mensen ook soms dat ze een eeltje hebben gezien, dat soort goetle dingen. Dat kan ik wel waarderen.' 'Het is wel eens gebeurd dat iemand een groep verliet die ik had gemaakt. Het personage van Lies zegt daarover in het stuk: "Het is echt een klap in m'n gezicht." Het publiek moet dan vaak lachen, maar zo voelt het soms wel: jeetje, verlaat jij nu deze groep?' Eigenlijk is er toch wel een regel: er zomaar uitstappen, dat kun je niet maken. 'Zelf demp ik groepen die ik irritant vind. Verlaten is echt een statement. Alsof je heel hard schreeuwt dat je weg bent.'

mugmetdegoudentand, *Margreet heeft de groep verlaten*.
Leidse schouwburg, zondag 28 november 14:30 u,
€ 12,50-16

'Een groepsapp verlaten is echt een statement'

Fack it, we gaan het doen!

Flip Zonne Zuiderland (23) maakte een toneelvoorstelling over zijn transitie. In *Met zonder ballen* doet ook zijn moeder Inez Derksen (54) mee. 'Het is fijn dat mensen mij zien zoals ik mezelf al jaren zag.'

DOOR PIM BAKX
FOTO JOOST MILDE

I. Liever een jongetje

'Ik heb op Google ingetypt dat ik me zowel jongen als meisje voelde en dat ik niet wist hoe dat werkte. Het wereldwijde web gaf mij een heel scala aan genderexpressies. Mijn zoektocht op internet leerde me dat gender meer een spectrum is dan zwart-wit. 'Ik was er vrij laat mee, dat vond mijn moeder ook. We kenden alleen de verhalen van andere transpersonen in Limburg – en dat waren er niet veel. De ouders hadden het door of de kinderen gaven op hun zesde al aan: "Ik wil liever een jongetje zijn." Ik niet. Pas in de puberteit kwamen er vraagtekens. Ik voelde me niet lekker in mijn lichaam. 'Ik deelde met niemand iets, want als het toch niet zo bleek te zijn, dan zou dat alleen maar drama zou opleveren. Toen ik in transitie wilde, had ik er dus al jaren over nagedacht. Maar omdat ik niets had gedeeld, voelde mijn moeder het niet aankomen. 'Daarna zijn we kort uit elkaar gegroeid, omdat we elkaar niet begrepen. Mijn vader heeft mijn transitie nooit een issue gevonden.'

II. Borsten zijn vreselijk

'Toen ik naar Amsterdam verhuisde, zag ik de kans voor een nieuwe start. Ik vroeg aan mijn omgeving of ze me bij mijn nieuwe naam wilden noemen en of ze me met "hij" wilden aanspreken, en ik heb me aangemeld bij de genderpoli van het VU Medisch Centrum. 'Daar kijken ze waar je behoefte aan een transitie vandaan komt, hoe lang het speelt en of het iets is waar zij mee kunnen helpen. Voor mijn arts was er geen twijfel over mogelijk dat het een goede beslissing was voor mij. Toen begon mijn medische transitie. 'Ik wilde hormonen en een borstoperatie, want die borsten zijn vreselijk, en voor de rest vond ik het prima. Nu zijn we tweeënhalf jaar verder en heb ik al die dingen gekregen. Het is fijn dat mensen mij zien zoals ik mezelf al die jaren al zag.'

III. Fack it, we gaan het doen!

'Toen mijn moeder doorhad dat ik meer mezelf en dus gelukkiger werd, heeft ze zich erbij neergelegd. We zijn weer naar elkaar toe gegroeid totdat we allebei zo gewend waren aan de situatie dat er geen twijfel meer was over onze band. 'Ze belde en zei: "Ik wil heel graag een voorstelling maken over jouw transitie en ik wil jou op de vloer." "Nee dank je", antwoordde ik, "als jij mij gaat regisseren word ik daar niet gelukkig van." 'Een half jaar vroeg ze me hoe ik het zou vinden als ze zelf ook mee zou spelen. Dat is iets wat ze sinds de toneelschool niet meer heeft gedaan, want ze is opgeleid als regisseur. Wetende dat ze sinds haar twintigste nooit meer op het podium had gestaan, vond ik dat een mooi aanbod. Dus reageerde ik: "Fack it, we gaan het doen." 'Ik zou er zelf nooit op zijn gekomen. Als het uit mij had moeten komen, was de voorstelling er niet geweest.'

IV. Waarheid is interessanter dan fictie

'Het is een theaterdocumentaire. Ik zei laatst nog tegen iemand: "We maken geen fictie, onze waarheid is interessanter." Het is ons verhaal, maar het gaat over iets groter. Het is überhaupt herkenbaar voor ouders en kinderen, of je nou wel of niet trans bent. 'Mijn moeder wil ook mensen in een vergelijkbare situatie een spiegel voorhouden. Het is oké om het niet meteen te snappen, maar het is ook belangrijk om wel de moeite te doen. 'De voorstelling is absoluut niet bedoeld om mensen met hun neus op de feiten te drukken over wat trans zijn precies is of hoe mensen er mee moeten omgaan. Het gaat over hoe wij dat hebben gedaan. Wat mensen daar uithalen, maakt ons niet uit, of dat nou een hart onder de riem is, herkenning of informatie.'

Met zonder ballen, Leidse Schouwburg,
30 november, 19.30 u, €17,50

‘Ramses is een echte kroegtijger’

DOOR PIM BAKX
FOTO TACO VAN DER EB

Huis: Huize Hooigrot
Adres: Hooigracht
Grootte: 32m²
Kost: €380 (excl. huurtoeslag €580)
Huisgenoten: 7 huisgenoten + 5 studio's

Zo, je hebt je ontsnapte kat in ieder geval weer te pakken.

‘Dat is Ramses, de huiskat. Toen hij voor het eerst naar buiten mocht, bleef hij soms wat langer weg. Een keer was hij een aantal dagen kwijt en toen bleek hij bij het café hier tegenover te zitten, De Uyl. Hij ligt daar vaak voor de ingang of in het raamkozijn.

‘Hij is wel echt de kroegtijger van de buurt. Hij loopt helemaal om via de Nieuwe Rijn en steekt zelf de straat

over. Hij heeft er echt alles voor over. Obers uit de buurt hebben ook mijn nummer om ‘de eigenaar van de rode kat’ even te waarschuwen als hij weer ergens binnen zit.

‘Hij heeft een Apple Airtag om zijn nek zodat we hem met zoek-mijn-iPhone kunnen vinden als hij tot laat ergens uit hangt. Alle iPhone-bezitters in een straat van tien meter pinggen automatisch de locatie van de kat naar onze telefoons.’

Woon je hier al lang?

‘Ik heb het eerste half jaar van mijn studie thuis gewoond in Leiderdorp. Net voor de coronacrisis ben ik verhuisd naar Leiden en fractiemedewerker voor D66 geworden.

‘Met de ervaring die ik nu heb, heb ik mij kandidaat gesteld voor de aankomende gemeenteraadsverkiezingen. Heel veel studenten stemmen niet. Dat is zonde, want de gemeente gaat over heel veel dingen: fietsenstallingen bij het station, hoe je straat is ingericht, of en hoe de universiteit gaat uitbreiden.

‘Ik vind landelijke politiek een beetje een theatershow. Juist die lokale politiek is leuk omdat je invloed hebt op je directe omgeving. Ik zeg altijd dat je jezelf niet moet opleiden om de landelijke politiek in te gaan, maar ik sluit het absoluut niet uit. Je weet nooit hoe het loopt.’

Je kamer ademt geschiedenis.

‘Deze verschillende lijstjes hierboven zijn gravures uit 1750. Ik heb ze voor vijf tientjes gekocht, terwijl ik ze in een antiekwinkel hier in de straat heb zien staan voor 500 euro.

‘Het zijn alle oude stadspoorten uit Leiden, maar van de acht staan er nu nog maar twee, de Morspoort en de Zijlpoort.’

‘Zelfs buiten, achter in de tuin, zie je het kapelletje van Anna Aalmoeshuis uit 1492, die de Beeldenstorm heeft overleefd en in de top 100 rijksmonumenten staat. Dat is echt een verborgen pareltje waar we op uitkijken.’

Heb je iets speciaals met monumenten?

‘Ik geef als bijbaantje advies over verduurzaming. Monumentale gebouwen verbruiken enorm veel gas omdat ze zo lek zijn als een mandje. Daarom vragen veel eigenaren ons hoe ze de panden met behoud van bouwhistorische waarde kunnen verduurzamen. Ik was werkstudent toen mijn baas opeens vroeg of ik opgeleid wilde worden tot energieadviseur.

‘Je moet vier gecertificeerde examens maken, die echt heel moeilijk zijn. Ik had gezegd dat ik een jacuzzi zou betalen als ik ze in één keer zou halen. Toen dat toch lukte, heb ik – met korting, want mijn broer werkt bij de Praxis – een opblaasbare jacuzzi gehaald.

‘In de winter is die erg chill. Ik heb hem ook aangezet voor de huisavond straks.’ Misschien gaat Ramses wel mee.’

COLUMN | OMAR GHALY

Liften naar Rome leek zo’n goed idee

Soms heb je een idee dat in gelijke mate geniaal en krankzinnig is. Een plan dat schreeuwt om tot executie gebracht te worden en tegelijkertijd het beste kan blijven bestaan in het rijk der verbeelding, veilig weggestopt in een donker hoekje van je brein. Zo’n idee hadden een vriend en ik laatst. Wij wilden een andere vriend die een semester in Rome studeert bezoeken en dat wilden we in drie dagen liftend doen. Zomaar, omdat het kon. We werden voor gek verklaard. Onze planning was onmogelijk.

Het was te koud. Het werd te snel donker. Niemand zou ons oppikken met sterk stijgende besmettingsaantallen.

Wij waren koppig genoeg om vorige week woensdag toch om zeven uur ’s ochtends bij het tankstation aan de Lammenschansweg te gaan staan, in de stromende regen en de kou. Ik met een weekendtas en mijn compagnon met een rolkoffertje. We staken onze duimen omhoog, en een schetsboek met de tekst ‘Utrecht’.

Terwijl het langzaam licht werd, reden de auto’s in sneltreinvaart langs ons. Scholieren die richting het mbo gingen riepen aanmoedigen naar ons of gaven aan dat ze ons maf vonden. Inmiddels waren wij natgerend. De moed zou ons flink de schoenen ingezakt zijn, ware het niet dat we een *anthem* hadden om ons er doorheen te slepen. Op die zware momenten zongen we *It’s Coming Rome*, en parodie op Engelse voetbalklassieker *Football’s Coming Home*. Na een ruim uur konden we instappen bij een student die ons wel een eindje op weg wilde helpen en, nog belangrijker, langs de snelweg wilde afzetten. Toen we direct daarna lift twee scoorden die tot Utrecht wilde rijden, geloofden we dat we eindelijk los waren.

De uren die hierop volgden zijn makkelijk samen te vatten. We stonden vast naast de weg. Zo we al een lift kregen, ging die steeds maar een ontzettend klein stukje vooruit. Het dieptepunt ervoeren we bij Veenendaal, waar we meer dan vier uur geparkeerd stonden. Het zag er naar uit dat we op dag één niet eens voorbij Nederland zouden geraken, een regel-

rechte blamage. Pas aan het eind van de middag werden we door een moeder en dochter tot een tankstation gebracht vlak aan de grens... waar geen hond stopte omdat de benzineprijzen in

Duitsland een stuk lager zijn.

Uiteindelijk zagen we een man met een Duits kenteken die zijn koelbloestof met water aanlengde. Ik sprak hem aan en hij bleek uit Syrië te komen. In het Arabisch keuvelden we verder en hij bracht ons, genietend van zijn afspeellijst met Syrische muziek en een flink aantal peuken, naar Dortmund.

In die lelijke stad met een ongekend hoog aantal kebabzaken boekten we een hostel. Hoewel we niet zo ver gekomen waren als we hoopten, waren we voldaan. Duitsland hadden we maar mooi gehaald. We wisten zeker dat we op dag twee veel verder zouden komen.

Dat bleek genuanceerder te liggen. Bij een lelijk, vervallen pompstation richting Frankfurt stopte niemand. Wie kwam tanken, reed terug de stad in. Na drieënhalve uur gooiden we de handdoek in de ring. De droom was uiteengespat.

We moesten razendsnel een exitstrategie uitdenken. Uiteindelijk bleek de goedkoopste optie om met een Flixbus naar Berlijn af te reizen een vlucht vanaf Willy Brandt te pakken. Zo belandden we vrijdag, een paar uur voor de originele planning zelfs, in Rome. Een avontuur rijker maar een illusie armer. We hebben afgesproken het in een zomers post-covidium nog een keer te proberen. Soms schreeuwt een krankzinnig idee namelijk om een goede uitvoering.

‘Het dieptepunt ervoeren we bij Veenendaal... vier uur lang’

OMAR GHALY is student Egyptologie